

УДК 342.951

Свистельник М.О.

*студентка юридичного факультету
Сумський державний університет*

Баранова А.В.

*викладач кафедри права
Сумський державний університет*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЧИННИК ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Постановка проблеми. Актуальність цього дослідження зумовлена поширенням в Україні немедичного вживання наркотичних засобів та їх незаконного обігу. За даними Національного наукового Центру наркології за останні три роки в Україні відзначається щорічний приріст споживачів наркотичних засобів, які перебувають на медичному обліку. У 2007 році на обліку з приводу вживання наркотичних засобів в Україні перебувають близько 100 тис. осіб. За оцінками експертів, немедичного споживання наркотиків насправді значно більше. Результати соціологічних досліджень свідчать про те, що реальна чисельність споживачів наркотиків в Україні перевищує офіційну в 8-10 разів. За даними загальноукраїнського моніторингу, загальна чисельність осіб, які допускають незаконне споживання наркотиків, – складає 1-1,5 млн. чоловік, з них близько 300 тис. – це підлітки і молодь у віці до 24 років. Багато хто з них перетворюються на безповоротно втрачених для суспільства інвалідів. Концепцією національної безпеки визнано, що однією із загроз фізичному здоров'ю нації є зростання споживання наркотичних речовин. Скорочення масштабів незаконного вживання наркотиків оголошено завданням цільової програми «Комплексні заходи протидії зловживанню наркотиками та їх незаконному обігу на 2005-2009 роки».

Глобальна мережа Інтернет є одним із самих розповсюджених джерел, звідки кожен може дізнатися про вплив наркотичних засобів

на організм людини, їх склад, застосування, а також місця та осіб, у яких можна придбати наркотичні засоби, що викликає занепокоєння через легкодоступність подібної інформації. Отже, тема інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет як чиннику правопорушень неповнолітніх є актуальною на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що проблема поширення інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет, як чинник правопорушень неповнолітніх не стала предметом окремого дослідження серед вітчизняних науковців. Увагу вчених привертають питання протидії поширенню наркотичних речовин серед молоді, кримінологічну характеристику злочинів серед молоді пов'язану з поширенням наркотичних речовин, загальні питання з приводу поширення наркотичних речовин серед неповнолітніх. Окремо необхідно відмітити праці Гузевої О.С., яка займається проблемою поширення інформації про наркотичні речовини в мережі Інтернет, серед неповнолітніх на території Російської Федерації.

Формулювання завдання дослідження. Здійснити авторську класифікацію сайтів українського сегменту Інтернет. Виробити адекватні заходи стосовно протидії поширення інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу. Український сегмент мережі Інтернет, припускає відносно вільний потік інформації, а також прямий

і анонімний обмін думками між користувачами, що є ефективним засобом впливу на особистість. І хоча це відносно новий засіб комунікації, темпи його розвитку, а також охоплення ним з боку неповнолітніх та молоді становлять проблему кримінологічного вивчення. Проведений аналіз інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет дозволяє класифікувати Інтернет-ресурси таким чином.

По-перше: антинаркотичні ресурси – створені з метою скорочення попиту на наркотики, що містять інформацію про шкідливість, небезпеки і незаконність споживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. На них представлена інформація з антинаркотичної профілактики у політиці і практиці, у тому числі повідомлення про офіційні рішення державних органів виконавчої влади, про діяльність органів охорони здоров'я, освіти, окремих громадських організацій.

По-друге, пронаркотичні ресурси – формують стійкий попит на наркотики. Ознаками пронаркотичних ресурсів Інтернету є позитивна оцінка забороненого в Україні немедичного споживання наркотиків; наявність інформації про різновиди наркотичних засобів, про способи виготовлення, методах вживання, а також шляхах можливого придбання наркотиків. На пронаркотичних ресурсах можна почерпнути інформацію про лікарські препарати, що володіють адиктивним (від англ. Addiction – «пристрасть, залежність») потенціалом, рецептурою виготовлення кустарних наркотичних засобів, пристосуваннях для вживання наркотиків, місцях «тусовок» підлітків з адиктивних поведінкою, наркопритони і т. п. Що особливо небезпечно, всі вони спрямовані на ідеалізацію способу життя наркомана, цінностей наркотичної субкультури. Нерідко пронаркотична інформація включається у свідомо привабливі для молоді і часто відвідувані нею музичні та ігрові.

Вивчення змісту зазначених ресурсів Інтернету дозволила розділити їх на наступні групи: сайти, що містять інформацію про технології виготовлення наркотиків (як у домашніх умо-

вах, так і в умовах підпільного виробництва), а також способи їх вживання; сайти, що містять інформацію про можливості придбання та реалізації наркотиків; сайти, присвячені проблемі легалізації наркотиків. Наведена типологія сайтів досить умовна, оскільки одні й ті ж сайти можуть містити інформацію по кожній з вище виділених позицій, разом з тим є сайти, повністю присвячені викладу будь-якого одного напрямку.

Фахівці компанії Microsoft визначили, що за дослідженнями минулого року, кожен десятий з неповнолітніх інтернет-користувачів хоча б раз намагався придбати наркотики. Однак вільний доступ до інформації в Інтернеті – не може бути причиною обмеження доступу до нього, навіть для неповнолітніх осіб.

Глобальна Мережа, як інструмент доступу до різноманітної інформації, може впливати на здоров'я дитини опосередковано, наприклад, вільний доступ до інформації про наркотичні засоби для однієї дитини лише зміцнить її знання про їх негативний вплив на організм людини, а для іншої – може викликати бажання до спроби вживання таких засобів.

Для того, щоб отримана в мережі Інтернет інформація про наркотичні речовини не стала фактором спонукання до правопорушення (придбання, продажу, створення наркотичних речовин), а також до їх вживання у залученні неповнолітньої дитини до Глобальної Мережі мають бути поступовість і системний підхід. Інтернет може бути місцем як для навчання, так і для відпочинку та спілкування з друзями. Але як і весь реальний світ, Мережа теж може бути небезпечною. Перш ніж дозволити дітям виходити в Інтернет самостійно, слід установити низку правил, з якими має погодитися дитина.

Необхідність проведення заходів роз'яснювального характеру, а також попередження та профілактика зловживання психоактивних речовин серед учнів школи віком 10-13 років викликана результатами анонімного анкетування, яке було проведене напередодні співробітниками кафедри фармацевтичного права в різних учбових закладах. Відповідно до ре-

зультатів такого анкетування було встановлено, що у віці 12 років кожний другий неповнолітній знає, що таке психоактивні речовини, їх види. Особливе занепокоєння викликає те, що з метою набуття інформації про психоактивні речовини більше 35 % школярів використовують мережу Інтернет та 5 % школярів роблять це регулярно. Слід відмітити, що найчастіше інформацію про психоактивні речовини опитані неповнолітні використовують із соціальних мереж, таких як «однокласники», «вконтакті» тощо. Також встановлено, що вже у віці 15 років кожен 5 учень (хлопчик або дівчинка) вживає тютюнові вироби, а кожен 3 зловживає алкогольними напоями [1, с. 72].

Спроби вживання психоактивних речовин не рідко можуть стати лише першими сходами до розвитку адиктивної залежності від таких психоактивних речовин, як тютюн, алкоголь (пиво, слабоалкогольні напої), наркотичні засоби, психотропні речовини, сильнодіючі та отруйні засоби тощо. Це, в свою чергу, може призводити до вчинення неповнолітніми правопорушень різного ступеня тяжкості. Слід зазначити, що при проведенні анонімного опитування неповнолітніх осіб віком від 12 до 18 років встановлено, що одним із джерел інформації про психоактивні речовини (їх види, ейфорізуючі властивості, місця продажу тощо) є не тільки близьке оточення неповнолітнього (друзі тощо), а й засоби масової інформації та мережа Інтернет.

На жаль, чимало негативного молоді сприймає через глобальну мережу «Internet». Тепер на різних сайтах легко можна знайти «рекомендації» та «корисні» поради, як роздобути кошти на наркотики, рекламуються перспективи наркобізнесу, вихваляється «чудова» дія галюциногенів, опію, напівсинтетичних наркотиків [2, с. 175].

Починаючи з 8-річного віку, коли дитина вирушає в самостійну веб-подорож, треба підготувати її до використання Інтернету. Фахівці, які займаються проблемами правопорушень неповнолітніх радять батькам дотримуватися наступних заходів:

– пояснити дітям, що різниця між правильним і не правильним однакова: як і в Інтернеті, так і в реальному житті;

– навчити дітей поважати інших в Інтернеті. Переконайтеся, що вони знають про те, що правила гарної поведінки діють скрізь – навіть у віртуальному світі;

– попередити про небезпеку зустрічей із друзями з Інтернету. Пояснити, що ці люди можуть виявитися зовсім не тими, за кого себе видають;

– сказати дітям, що не все, що вони читають або бачать в Інтернеті, – правда. Привчити їх запитувати у вас, якщо вони не впевнені;

– контролювати діяльність дітей в Інтернеті за допомогою відповідних програм. Вони допоможуть відфільтрувати шкідливий вміст, з'ясувати, які сайти відвідує дитина та що вона робить на них [3, с. 35].

Наркоманія серед неповнолітніх становить серйозну загрозу національній безпеці України. Про особливу небезпеку наркоманії свідчить той факт, що в результаті вживання наркотиків деградація особистості відбувається у 15–20 разів швидше, ніж від зловживання алкоголем. Залучення неповнолітніх до вживання наркотиків набуває чимраз ширшого розмаху, змінюючи підходи та характер. З метою вирішення проблеми ОВС здійснюють комплекс оперативно-розшукових заходів з протидії поширення та розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх.

Висновки. Природно, що процес сприйняття людиною інформації суворо індивідуальний. Тому для встановлення відмінних ознак пропаганди або реклами наркотиків виникає необхідність у здійсненні експертизи або залученні фахівців. Причому не тільки експертів у галузі лінгвістики і психології, а й фахівців, що володіють знаннями в мовознавстві, рекламі, семіотичній педагогіці, мистецтвознавстві та психіатрії. Автор в мережі Інтернет виділяє, антинаркотичні і пронаркотичні ресурси.

Анотація

У статті розкривається значення інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет, як чинник правопорушень неповнолітніх. Запропоновано авторські заходи стосовно протидії поширення інформації про наркотичні засоби в мережі Інтернет і класифікацію сайтів українського сегменту Інтернет.

Ключові слова: Інтернет, правопорушення, неповнолітні, наркотичні засоби.

Аннотация

В статье раскрывается значение информации о наркотических средствах в сети Интернет, как фактор правонарушений несовершеннолетних. Предложены авторские меры по противодействию распространения информации о наркотических средствах в сети Интернет и классификацию сайтов украинского сегмента Интернет.

Ключевые слова: Интернет, правонарушения, несовершеннолетние, наркотические средства.

Svystelnyk M.O., Baranova A.V. Drug information on the Internet as a factor for juvenile delinquency

Summary

The article deals with the importance of drug information on the Internet, as a factor of teens violations. Are proposed measures to counter the proliferation of proprietary drug information on the Internet and classified sites of the Ukrainian segment of the Internet.

Key words: Internet, violations, teens, drugs.

Список використаних джерел:

1. Бабаян Д. Путевка в ад / Д.Бабаян. – М., 1973. – 120 с.
2. Баклан І.В. Кримінологічна характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків серед неповнолітніх / І.В. Баклан // Держава і право. – 2005. – № 30. – С. 492–496.
3. Бюллетень по наркотическим средствам. – ООН, Нью-Йорк, 1965. – №3. – Т. XVII. – 54 с.
4. Гузеева О.С. К вопросу о некоторых мерах по пресечению деятельности Интернет-сайтов, пропагандирующих наркотические средства и психотропные вещества / О.С. Гузеева // Представительная власть – XXI век: законодательство, комментарии, проблемы. – 2008. – № 1. – С. 42-45.
5. Гузеева О.С. Ответственность за распространение информации пронаркотического характера в российском сегменте сети Интернет / О.С. Гузеева // Законность. – 2007. – № 7. – С. 41-43.
6. Гузеева О.С. Распространение информации пронаркотического характера в сети Интернета как вид киберпреступления / О.С. Гузеева // Современное право. – 2008. – № 7. – С. 57-59.
7. Гузеева О.С. Склонение или пропаганда? / О.С. Гузеева // Законность. – 2008. – № 2. – С. 35-37.
8. Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: Методичні матеріали / за заг. ред. В.П. Лютого. – К.: СССМ, 2005. – 104 с.
9. Малишева М.М. Наркоманія серед неповнолітніх: причини, сучасне становище, профілактика / М.М. Малишева // Актуальні проблеми криміналістики: матер. міжвуз. наук.-практ. конфер. – К., 2001. – С. 172–176.
10. Петлов В. Лекарство, организм, фармакологический эффект / В. Петлов – София, 1974. – 248 с.
11. Ходоковський М.Б. Розвиток конвенційних норм міжнародного права, які регулюють вироблення, розподіл і застосування наркотичних речовин / М.Б. Ходоковський // Вісник Київського університету. Серія права. – 1969. – № 9. – 138 с.
12. Штанько Д.О. Організаційно-правові засади протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин серед молоді: Дис.: канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д.О. Штанько. – Х. – 2003. – 20 с.